

Het verhaal van Esseghem (13)

Rik Coolsaet

Helden van Esseghem

Mei 1940. België is bezet. Ook in Esseghem komt het verzet op gang. Het kloppende hart bevindt zich in de gemeentescholen 4 — de jongensschool in de Dansettestraat — en 5 — de meisjesschool in de Esseghemstraat. Daar beginnen gewone mensen geschiedenis te schrijven — postbodes, bedienden en gemeenteambtenaren, mecaniciens, chauffeurs, beenhouwers en vishandelaars. Sleutelfiguren zijn Victor Vande Borne, directeur van de jongensschool, zijn conciërge Robert Delathouwer en Espérance Dieusaert, conciërge van de meisjesschool.

Onder leiding van Vande Borne worden sabotageacties georganiseerd en wapens ingezameld. Er ontstaan verschillende secties, voor de opvang van werkweigeraars, het onderhouden van contacten met andere verzetsgroepen en de Britse geheime dienst, steun aan Joodse families en de verspreiding van de sluikpers.

In maart 1943 brengt het verzet de zetmachines van de clandestiene La Libre Belgique onder in de kelders van de meisjesschool. De geheime zetterij wordt een jaar later echter verklikt. De Gestapo valt binnen. Robert Delathouwer en Espérance Dieusaert worden gearresteerd en naar Duitsland gedeporteerd. Vande Borne zelf kan ontsnappen en gaat ondergronds onder een schuilnaam. Leden van het verzet — onder wie de Jetse gemeentebediende Remi Liefverinckx en de latere burgemeester Etienne Demunter — weten de zetinstallatie tijdig in veiligheid te brengen: eerst bij de familie Liefverinckx in de Vanderperrenstraat, later in School 2 (de huidige School Van Helmont in de Lévis Mirepoixlaan). Vier maanden later wordt Vande Borne bij Leuven alsnog opgepakt en naar een Duits arbeidskamp gedeporteerd.

Daar richt hij samen met Belgische, Franse en Russische dwangarbeiders een sabotagegroep op. Ze proberen het werk doelbewust te ontregelen, wat hem stokslagen en zware represailles oplevert. Maar de groep slaagt erin wapens te bemachtigen. In de laatste dagen van de oorlog nemen zij zo het kamp in handen. De bewakers worden gedwongen de antitankobstakels te ontmantelen, waardoor de oprukkende Franse troepen het kamp zonder tegenstand kunnen binnentrekken. Vervolgens bezet de groep van Vande Borne de nabijgelegen V1-fabriek, die hij eveneens aan de Franse troepen overdraagt.

Op 14 mei 1945 is Vande Borne weer thuis. Minder dan twee jaar later overlijdt hij in het Brugmannziekenhuis na een chirurgische ingreep die hij, verzwakt door maanden van dwangarbeid in Duitsland, niet overleeft. Postuum wordt hij erkend als 'Gewapend Weerstander' en 'Burgerlijk Weerstander'. In september 1955, bij de elfde verjaardag van de bevrijding van de hoofdstad, blijft zijn naam voortleven wanneer de jongensschool wordt herdoopt naar haar oud-directeur.

Espérance Dieusaert overleeft eveneens haar deportatie en keert in mei 1945 terug naar België. Dat lot is haar collega Gustave Delathouwer niet gegund: de deportatie wordt zijn dood. Zijn stoffelijk overschot is nooit teruggevonden. In 1954 wordt hij officieel erkend als 'Weerstander door de sluikpers'.

